

О. С. Мельникова-Курганова

кандидат наук із соціальних комунікацій
доцент кафедри журналістики
e-mail: mel05@ukr.net, ORCID: 0000-0002-1364-0264
Національний авіаційний університет
просп. Любомира Гузара, 1, м. Київ, Україна, 03058

В. М. Васильченко

кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри журналістики
e-mail: vasylychenko2012@ukr.net, ORCID: 0000-0002-7470-2879
Національний авіаційний університет
просп. Любомира Гузара, 1, м. Київ, Україна, 03058

М. Г. Лашкіна

кандидат наук з державного управління
доцент кафедри реклами і зв'язків з громадськістю
e-mail: mariia.lashkina@npp.nau.edu.ua, ORCID: 0000-0002-8331-1853
Національний авіаційний університет
просп. Любомира Гузара, 1, м. Київ, Україна, 03058

ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМИ БЕЗПІЛОТНИКІВ В ОНЛАЙН-МЕДІА ПІД ЧАС ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ АВІАЦІЇ

Мета дослідження – визначити особливості висвітлення теми безпілотників під час війни в контексті авіації.

Методологія дослідження. Для реалізації дослідження використано метод аналізу під час опрацювання доробку українських та закордонних учених, моніторинг дав змогу систематизувати матеріали за темою, метод контент-аналізу застосовано під час осмислення новин про безпілотники з березня по травень 2023 р. Системний підхід допоміг упорядкувати журналістські матеріали на тему безпілотників у контексті авіаційно-космічної галузі.

Результати. Узагальнено науковий доробок сучасних українських і закордонних дослідників щодо ролі безпілотників у медіа та під час війни; визначено особливості контенту про авіацію та безпілотники зокрема в онлайн-медіа; проаналізовано інформаційні, аналітичні тексти й художньо-публіцистичні, документальні фільми 2022–2023 рр., які висвітлюють авіаційну тематику в онлайн-медіа; проведено контент-аналіз новинного дискурсу про безпілотники під час війни на прикладі сайту «Українська правда»; здійснено моніторинг публіцистичних та документальних фільмів на авіаційну тему, зокрема про БпЛА.

Новизна отриманих результатів виявляється у визначенні особливостей контенту, подачі й вибору журналістського жанру в матеріалах на авіаційну тематику, зокрема про безпілотники.

Практичне значення. Отримані результати можуть бути використані під час викладання курсів «Авіаційна журналістика», «Публіцистика та документалістика», «Соціальні медіа». Висвітлення теми дронів і безпілотників є невід'ємною частиною аналізу сучасної російсько-української війни, тому дослідження може зацікавити експертів та воєнних аналітиків.

Ключові слова: онлайн-медіа, безпілотники, авіаційна журналістика, контент, документалістика.

I. Вступ

Дрони, БпЛА, «шахеда» – безпілотники мають кілька синонімів у ЗМК, є об'єктом уваги в російсько-українській війні. Журналісти мають розтлумачити аудиторії контент новин з авіаційно-космічної галузі, а також наблизити факти й події, персонажів і героїв інформаційних та аналітичних матеріалів, публіцистичних і документальних фільмів до масової аудиторії.

З початком повномасштабного російського вторгнення в Україну 2022 р. українські ЗМК почали більше привертати увагу аудиторії до авіаційної тематики, посиляючись на експертну думку,

зокрема фахових військових. Тому виникла необхідність пояснити аудиторії ролі авіації і дронів у сучасній війні. Авіаційна тематика пов'язана з воєнним та міжнародним контекстом. Проте тема про розвиток цивільної авіації в повоєнний період або поновлення авіарейсів до завершення війни зустрічається в онлайн-медіа також під час війни. Тому важливо журналістам розумітися в авіаційній галузі, знати сучасні моделі літаків, аналізувати зміни у використанні безпілотників. Проблема пояснення аудиторії сучасних особливостей війни, а також значення дронів та ролі авіації має місце в сучасному національному інформаційному просторі. Актуальність дослідження зумовлена аналізом новинного дискурсу, аналітичних матеріалів та публіцистичних, документальних фільмів за авіаційною тематикою.

Особливості висвітлення ролі безпілотників вивчають у контексті авіаційної журналістики, військової справи та на перетині соціальних наук. Серед сучасних закордонних дослідників виділимо С. Дауда [13], О. Стюарта [21], Чарльза М. Роулінга [19], Джоана М. Блаукампа [19]. Російсько-українську війну в контексті медіа та впливу на громадську думку вивчають Х. Болін і П. Столберг [20], Т. Віхалемм і Я. Юзефович [22] та ін. Серед українських учених це питання висвітлюють В. Брадов [1], Н. Стеблина [10], Г. Почепцов [9], О. Мельникова-Курганова [15], А. Шульженко [11] та ін.

Дослідники вивчають різні аспекти авіаційної журналістики, зокрема викристання дронів: етичний, правовий, інформаційний, соціальний, військовий тощо.

У сучасному світі виникла необхідність в інтерпретації реальної дійсності. Новинна журналістика повинна паралельно подаватися з публіцистичними матеріалами, в яких тлумачаться явища, події, факти. Тому існує необхідність у компетентному тлумаченні, прогнозуванні, аналізі новинного дискурсу з авіаційно-космічної галузі. Публіцисти або популярні колумністи виконують функцію формування громадської думки, впливають на систему цінностей людини, спонукають до дій. Вони інтерпретують не лише новини, але підтримують ідеї в тій чи іншій аудиторії.

Публіцистика та документалістика допомагають тлумачити гострі соціально-політичні питання з метою прямого впливу на громадську думку [4]. Журналіст, який висвітлює авіаційну тематику, повинен бути ерудованим, володіти логічним мисленням, уміти переконувати, при цьому дотримуватися професійної етики та стандартів журналістики.

Публіцисти можуть впливати на прийняття рішень державною, бізнес та культурною елітою. Тому існує необхідність володіти компетентностями публіциста фахівцем із соціальних комунікацій, державного управління, публічним особам; уміти переконливо писати чи промовляти, володіти ерудицією, «емоційним інтелектом». Знати етично-правові та загальнолюдські норми та принципи є основою для журналіста та документаліста. Публіцист є лідером думок, взірцем та орієнтиром для масової аудиторії, тому навички сприймати нові знання, «вчитися протягом життя», опрацьовувати великі обсяги нової інформації формують сучасного компетентного фахівця.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета дослідження – визначити особливості висвітлення теми безпілотників під час війни в контексті авіації.

Для реалізації мети поставлено такі завдання:

- 1) проаналізувати науковий доробок сучасних вітчизняних та закордонних дослідників;
- 2) визначити особливості контенту про безпілотники в онлайн-медіа;
- 3) дослідити зміни та тенденції в контенті за темою дослідження з березня по травень 2023 р., а також проаналізувати аналітичні тексти та художньо-публіцистичні, документальні фільми за 2022 та 2023 рр.

Для реалізації дослідження використано теоретичний метод з метою аналізу останніх доробків вітчизняних та закордонних дослідників, метод моніторингу (систематизовано матеріали за темою нашого дослідження), метод контент-аналізу (проаналізовано новини про безпілотники з березня по травень 2023 р.), системний підхід (упорядковано журналістські матеріали на тему безпілотників у контексті авіаційно-космічної галузі).

III. Результати

Розглянемо авіаційну тематику в журналістиці за різними групами жанрів: інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні. С. Дауд вважає важливим питанням захисту журналіста при роботі із цифровими медіа, збереженням інформації, адже візуалізація даних і польові репортажі в режимі реального часу за допомогою коротких мобільних медіа та цивільних дронів встановлюють нові стандарти подачі інформації. Своєю чергою, аерозйомка за допомогою дронів робить свій внесок до онтологічної бази журналістики [13].

Авіаційну журналістику дослідники ретельно вивчали у 1760–1970 рр. Наприклад, у 1974 р. О. Стюарт видав статтю під назвою «Авіаційна журналістика», де розглянуто питання висвітлення авіабудування, виробництва в авіаційній галузі та злиття незалежних видань [21]. З 2010 р. по сучасний час увагу вчених привертає тема безпілотних летальних апаратів, які використовують журналісти для збору інформації. Питання регулювання дронів та цивільної авіації постає в

багатьох країнах. Журналісти використовують безпілотні летальні апарати для зйомки та розповсюдження екстрених новин. Водночас дослідники вивчають питання приватності та етики, пов'язані з безпілотними літальними апаратами [12]. Інші вчені досліджують громадську думку щодо ставлення до безпілотників. Зокрема, Чарльз М. Роулінг, Джоан М. Блаукамп провели опитування з експериментальним дизайном, щоб з'ясувати, чи впливають варіації у формулюванні політики США щодо використання безпілотників на її підтримку з боку громадськості, зокрема вони визначили зниження підтримки американцями війни з використанням безпілотників [19]. Дослідники вивчають, як саме медіа використовують безпілотні літальні апарати для ведення інформаційної війни [16].

Серед закордонних досліджень можна виділити праці про безпілотники в контексті війни Росії в Україні «війна в Україні підтверджує, що дрони стають більш непомітними, швидшими, меншими, більш смертоносними, легкими в управлінні та доступними для більшої кількості суб'єктів» [14].

На думку вчених, дрони заслуговують на статус революційної технології, яка безповоротно змінила війну. Вони дискутують про роль технології як незалежної змінної, що впливає на характер і природу війни. На прикладі російсько-української війни вивчають способи ведення бойових дій за допомогою безпілотників, які можуть радикально вплинути на результати бою [18].

Цікаве дослідження сприйняття новин аудиторією на прикладі російськомовних жителів країн Балтії під час російсько-української війни в 2013–2019 рр. провели Т. Віхалемм та Я. Юзефович [22]. Вони розглянули транснаціональний медіапростір як плюралістичний ринок ідей, де журналісти та технологічні агенти (наприклад, агрегатори новин) повинні були виконувати фасилітаційну роль, а споживачі користувалися свободою вибору між різними, конкуруючими конструкціями реальності та ідеологіями, що пропонувалися, і водночас несли відповідальність як громадяни за зроблений вибір. Тобто, якщо журналісти не відповідають своїм професійним стандартам, громадяни зобов'язані самостійно проводити аналітичну роботу, щоб розібратися в репрезентаціях реальності, які надають їм медіаінституції, та «ідеал критичного, рефлексивного користувача медіа з'явився у відповідь на те, що вважається дефіцитом традиції соціальної відповідальності в медіа» [22]. Автори дослідили ролі аудиторії в медіатизації міжнародного конфлікту як посередників та агентів конфлікту. На їхню думку, «професійну громадськість» варто розглядати не як пасивний об'єкт керованих елітою інформаційних маніпуляцій, а як активних учасників медіатизації конфлікту [22].

Х. Болін і П. Столберг дослідили управління смислами на перетині державної політики, корпоративного бізнесу та громадської активності в Україні. Вони зосередили свій аналіз на періоді між 2013 і 2022 рр., коли політична напруга, комерційна динаміка та нові комунікаційні технології породили нові форми управління інформацією. На їхній погляд, суб'єкти від урядів та урядової адміністрації до комерційних акторів, підприємців та активістів створили нові альянси, щоб претендувати на частку в інформаційній політиці. Управління інформацією та смислами в комунікаційній практиці, комунікативні засоби, якими користуються агенти впливу, подальші наслідки для нарративних конструкцій проаналізовано дослідниками [20].

Українські автори також вивчають вплив контенту на аудиторію. Зокрема, синдикація контенту включає такі етапи: «детальне визначення цільової аудиторії, з якою працює кампанія; опис ідеї представлення проблематики; створення унікального та цікавого для аудиторії контенту; обрання базового майданчика для центральної публікації; оприлюднення матеріалу на основній та допоміжній платформах; оцінювання ефективності зробленого та вивчення результатів роботи» [3, с. 100].

Дослідження медіа під час російсько-української війни відбувається в декількох аспектах. Наприклад, особливості подачі новин інформаційними агентствами. А. Шульженко і Н. Рула вивчають архітектуру повідомлень інформаційних агентств, зокрема обов'язкові та факультативні складові інформаційного повідомлення [11]. Також досліджують тему пропагандистських нарративів, які використовують проросійські медіа в повномасштабній російсько-українській війні [15].

Роль авіації під час сучасної повномасштабної російсько-української війни є вагомим, тому дослідження висвітлення авіаційної теми в онлайн-медіа є актуальним.

Ми спробували дослідити авіаційну тему в різних жанрах журналістики в контексті сучасної повномасштабної російсько-української війни. Нами було розглянуто тему безпілотників на прикладі онлайн-медіа «Українська правда», зокрема проаналізовано 271 новину з березня по травень 2023 р.

У березні 2023 р. було опубліковано 85 інформаційних матеріалів про безпілотники, відповідно у квітні – 68, у травні – 118. Ми дослідили контент за такими темами: атака дронами з боку РФ – 32%, атака українськими безпілотниками російських об'єктів у РФ та Криму – 29%, міжнародний контекст – 17%, інше (заяви, рішення, навчання тощо) – 22%. Контент відображає активні обстріли українських міст у травні 2023 р. Міжнародний контекст новин на тему безпілотників у російсько-українській війні найбільше висвітлено в березні 2023 р. Наприклад, заголовки з міжнародної

тематики: «Китай постачає безпілотники РФ», «Росія каже, що безпілотник США у Чорному морі загрожував Криму і впав у море сам», «КНДР заявила про випробування підводного безпілотника, здатного нести ядерну зброю», «Туреччина ввела в експлуатацію свій найбільший військовий корабель: перший у світі носій безпілотників», «Росія в обмін на “Шахеда” постачає Ірану кіберзброю», «Польща спростила експорт безпілотників до України», «ЗМІ розкрили, які далекобійні дрони Британія готує для України», «Німеччина передала Україні радар ППО TRML-4D, дрони й автомобільну техніку», «Міноборони замовило у німецької компанії 300 безпілотників Vector». Також відслідковувалися новини про заборону використання безпілотників у деяких регіонах РФ, які систематично оновлювалися, наприклад, у заголовку «Ще у двох областях Росії заборонили безпілотники». Таким чином, можна побачити висвітлення міжнародних відносин України з різними країнами в контексті виготовлення, продажу, розробки безпілотників.

Щодо теми атак з боку РФ, то новини висвітлюють обстріли окремих міст або областей, статистику збитих безпілотників, наприклад, у заголовку «Українські бійці знищили за ніч 4 “Шахеда” і “Орлан”». Також «Українська правда» повідомляла про обстріли, наприклад, в матеріалі під заголовком «Армія РФ вдарила по Харкову дроном “Ланцет” і обстріляла Куп’янськ». Нами було досліджено тему атак українськими безпілотниками російських об’єктів у Криму та РФ. Такі новини висвітлювали результати діяльності дронів, наприклад, у матеріалі під заголовком «Надводні безпілотники у понеділок змогли потрапити до Стрілецької бухти окупованого Севастополя». Тема «Інше» відображає заяви, матеріали закордонних ЗМІ, різні теми, зокрема виробництво дронів в Україні та формування ударних рот, наприклад, у матеріалах під заголовками «В Україні сформували ще 8 ударних рот БПЛА», «Кабмін дав старт масовому виробництву дронів в Україні – Федоров», «В українській армії з’явилися три роти ударних безпілотників».

В аналітичних матеріалах варто підкреслити зміну наративу про український літак Antonov An-225 «Мрія», зокрема навесні 2023 р. У березні з’явилися статті із заголовками: «“Мрія” підніметься над вільною Україною. Як просувається процес відбудови найбільшого транспортного літака?» [2], «Повернути “Мрію”. Як Україна може відбудувати найбільший у світі літак» на сайті «Українська правда» [6]. Наратив «Мрії» змінювався від «знищення» до «відновлення» літака як символу української цивільної авіації.

Також серед аналітичних статей слід виділити публікацію «Небо свідок» на сайтах Іb.ua, texty.org.ua, khrp.org, в яких журналісти-розслідувачі описали пошук літака, який у березні 2022 р. скидав бомби на Миколаїв. Матеріал був адаптований від команди Truth Hounds. У публікації описано, як в основі зібраної інформації на місці події під час документування, OSINT-розвідки журналісти встановили, що російська атака містила ознаки воєнного злочину, а також вони ідентифікували його виконавців. За допомогою використання карти, свідчень та фактів знищення цивільних об’єктів (наприклад, готелю й психлікарні), авторами було доведено воєнний злочин російської армії [8].

У сучасних публіцистичних сюжетах та документальних фільмах про війну авіацію часто зображують як ключовий засіб у боротьбі з тероризмом. Авіація є невід’ємною частиною війни, і документальні фільми є важливим засобом візуального представлення ролі авіації від імені військових і цивільних пілотів, механіків та інших фахівців. У документальних фільмах авіація висвітлюють як символ безпеки та ефективності військових операцій. Літаки є головними об’єктами фільмів, але дрони можуть бути згадані в сюжеті або використані як образ-деталь.

Про українські безпілотники є телесюжети, новини, коментарі, блоги, ток-шоу. Тому розглянемо тему авіації в документальних фільмах під час війни. 8 березня 2023 року відбулася прем’єра фільму «Авіапрорив на Азовсталь. Небо» на українському телебаченні. Це перша стрічка з документальної трилогії А. Шевченка «Воєнна розвідка України: на морі, у небі, на землі». У фільмі розкриваються невідомі деталі повітряно-десантної спецоперації ГУР в оточеному ворогом Маріуполі. Сім бойових вильотів до блокадного міста. У фільмі створено публіцистичний образ героїв, художні прийоми акцентують на значенні зв’язки для українського військового, ризиках, символах любові до неба й України.

Також навесні 2023 р. вийшов документальний фільм «Воїни неба», який присвячено розповіді про роботу Сьомої бригади тактичної авіації Повітряних сил ім. Петра Франка. З перших днів війни пілоти Старокосятинівського підрозділу здійснювали воєнні операції під час російського повномасштабного вторгнення. У фільмі поєднуються історії героїв та факти, зокрема розповіді командира С. Булацка, а також спогади про загиблих авіаторів від колег, рідних і друзів. У документальному фільмі відображено сильний публіцистичний образ пілотів. Режисер фільму створює напругу на тему ризику під час вильоту бомбардувальників. У фільмі задокументовано, як літаки Су-24 знищували колони окупантів під Гостомелем і Броварами, як українські військові боролися за Херсон, острів Зміїний, Харківську область.

Тема авіабомбардувань російськими літаками Маріуполя розкривається в документальному фільмі «20 днів в Маріуполі» М. Чернова. Автор перебував в облозі міста та документував наслідки авіаційних бомбардувань. Місто майже на 90% зруйноване внаслідок ворожих обстрілів,

зокрема пошкоджені та зруйновані житлові будинки, лікарні, школи, дитсадки та інші об'єкти інфраструктури. Передача звуку літаків та скидання бомб посилює образ ворожої авіації.

Документальний фільм Р. Любого «Залізні метелики» (2023) розповідає аудиторії про збиття пасажирського літака МН17. У ньому є елементи ігрового фільму та анімації. У документальному фільмі використали матеріали кінооб'єднання «Вавилон 13», об'єднаної слідчої групи з розслідування збиття пасажирського літака, судового процесу та матеріали з відкритих джерел. Пасажирський літак Boeing-777 Малайзійських авіаліній, що виконував рейс МН17 з Амстердама в Куала-Лумпур, зазнав катастрофи над тимчасово окупованою частиною Донецької області 17 липня 2014 р.

У 2022 р. на «Радіо Свобода» вийшов 20-хвилинний сюжет «Дрони: розвідка, коригування, атака | Як безпілотники ЗСУ працюють проти армії РФ», де пояснюється сучасна російсько-українська війна «артилерії та дронів». Герої розповідають про особливості роботи із цивільними дронами на війні. Відео інтерв'ю з місця запуску дронів та архів відео самої аеророзвідки використовуються у фільмі. Тема навчання пілотів і розробки українських дронів є основною в сюжеті.

Також на каналі «Апостроф24» вийшов 21-хвилинний документальний фільм «Нове покоління українського безпілотника PD-2». Автор – журналіст В. Бадрак – часто в кадрі в ролі оповідача та розповідає про безпілотник. Архівні відео та інтерв'ю з експертами і розробниками актуалізують питання виробництва безпілотників в Україні. Технічні характеристики БПЛА, опис сучасних різних безпілотників, порівняння із світовими моделями допомагають глядачеві зрозуміти роль цих виробів у війні.

На початку 2023 р. вийшов 31-хвилинний фільм «Йди за мною», знятий режисером Л. Левицьким. В основі сюжету – рятувальна операція дронами, яку провели українські військові 93-ї бригади «Холодний Яр» під час боїв під Ізюмом влітку 2022 р. Серед відеоматеріалів є інтерв'ю з постраждалою, військовими, медиками, пілотом дрону, який врятував жителів від обстрілу.

У 2023 р. також вийшов фільм «Без права на дубль» про українських аеророзвідників. Головна героїня з позивним «Ангел» за фахом є режисером-документалістом і кінопродюсером, керівницею підрозділу аеророзвідки 112-ї окремої бригади територіальної оборони. Записи інтерв'ю та архівні відео героїв, документальні кадри початку повномасштабного вторгнення створюють повний образ кожного з героїв аеророзвідки.

IV. Висновки

Таким чином, виділимо основні теми й смисли в журналістських матеріалах про безпілотники під час війни за досліджуваний період. Основні матеріали про БПЛА було написано в інформаційних жанрах журналістики, проте можна спостерігати бурхливий розвиток документальних фільмів про авіаційну галузь. У березні-травні 2023 р. переважно новини містили інформацію про кількість збитих ворожих дронів, безпілотників, атаки об'єктів на території окупованого Криму й РФ, міжнародні новини в контексті авіаційної тематики. Наприклад, новини про розвідувальні операції дронами в міжнародному авіапросторі над Чорним морем, про тренування українських пілотів у європейських країнах тощо.

Аналітичні статті за допомогою інструменту OSINT висвітлювали обстріли російськими літаками південних міст України та доводили воєнні злочини. Тема знищення й відновлення українського цивільного літака Antonov An-225 «Мрія» прослідковувалася в аналітичних статтях у березні 2023 р.

Публіцистичні прийоми на авіаційну тему було реалізовано в документальних фільмах. Журналісти приділяли увагу окремим воєнним підрозділам та спеціальним операціям, в яких було задіяно українських пілотів, військових та інших фахівців з авіаційної галузі. Фактологічна точність, документальні кадри, яскраво виражені образи героїв, чітка архітектоніка й вибудований сюжет притаманні розглянутим документальним фільмам. Основними смислами у фільмах були: потреба України в допомозі постачання літаків та успішні українські воєнні операції в небі за допомогою безпілотних літальних апаратів.

Перспективою дослідження є аналіз журналістських матеріалів про безпілотники та аеророзвідку загалом в етичному аспекті, адже є необхідність дослідити позитивні й негативні наслідки фіксації подій за допомогою дронів.

Список використаної літератури

1. Брадов В. Особливості впливу та ефективність санкційного інструментарію протидії інформаційній агресії РФ: сучасний аспект. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2023. № 2 (54). С. 12–22.
2. Гаврилов Є. «Мрія» підніметься над вільною Україною. Як просувається процес відбудови найбільшого транспортного літака. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/10/697882/> (дата звернення: 15.05.2023).
3. Досенко А. Синдикація контенту – ефективний шлях інформування читачької аудиторії. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 4 (52). С. 96–101.

4. Здорова В. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
5. Ібрагімов Т., Іванців А. Повітря кується на землі. Як працює армійська авіація на Донеччині. URL: <https://suspilne.media/427983-povitra-kuetsa-na-zemli-ak-na-doneccini-pracue-armijska-aviacia-fotoreportaz> (дата звернення: 15.05.2023).
6. Мірошніченко Б. Повернути «Мрію». Як Україна може відновити найбільший у світі літак. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/24/687372/> (дата звернення: 15.05.2023).
7. Мрія як жертва війни: як повернути легендарний літак. URL: <https://www.dw.com/uk/yak-governuty-mriiu-lehendarnyi-litak-shcho-stav-zhertvoiu-viiny-rosii-protu-ukrainy/video-61141838> (дата звернення: 15.05.2023).
8. Небо свідок. Пошук літака, що скидав бомби на Миколаїв 21.03.2022 : коротка версія розслідування від Truth Hounds. URL: https://lb.ua/blog/koalitsiia_ua5am/552736_nebo_svidok_poshuk_litaka_shcho.html (дата звернення: 15.05.2023).
9. Почепцов Г. Пропаганда відповідає на ще не озвучені запитання. URL: <https://detector.media/infospace/article/204703/2022-11-09-propaganda-vidpovidaie-na-shche-ne-ozvucheni-zapytannya> (дата звернення: 01.06.2023).
10. Стеблина Н. Динаміка присутності ключових ньюзмейкерів у новинах українських онлайн-ЗМІ до та під час повномасштабного вторгнення РФ. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2022. Т. 28. № 4. С. 218–224.
11. Шульженко А. С. Рула Н. В. Структура повідомлень українських інформаційних агентств під час висвітлення подій повномасштабної російсько-української війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). Ч. 2. № 6. 2022. С. 266–271.
12. Avery E., Holton S., Love L. C. Unmanned Aerial Vehicles. *Journalism Practice*. 2015. № 9:5. P. 634–650.
13. Dowd C. Digital Journalism, Drones, and Automation: The Language and Abstractions behind the News. New York : Oxford Academic, 2020.
14. Kunertova D. The war in Ukraine shows the game-changing effect of drones depends on the Game. *Bulletin of the atomic scientists*. 2023. Vol. 79. № 2. P. 95–102.
15. Melnykova-Kurhanova O. Transformation of propaganda communications in Ukraine: a comparative aspect. *Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Journalism*. 2022. № 6 (33). P. 214–219.
16. O’Gorman N. Unmanning: how humans, machines, and media perform drone warfare. *Critical Studies in Media Communication*. 2022. № 39:5. P. 488–496.
17. Richardson M. Drone trauma: violent mediation and remote warfare. *Media, Culture & Society*. 2023. № 45 (1). P. 202–211.
18. Rossiter A. Military technology and revolutions in warfare: priming the drone debate. *Defense & Security Analysis*. 2023. № 39:2. P. 253–255.
19. Rowling C. M, Blauwkamp, J. M. Hear No Evil, See No Evil: Motivated Reasoning, Drone Warfare, and the Effects of Message Framing on US Public Opinion. *International Journal of Public Opinion Research*. 2022. Vol. 34. Iss. 1.
20. Ståhlberg P, Bolin G. Managing Meaning in Ukraine: Information, Communication, and Narration since the Euromaidan Revolution. Cambridge : Massachusetts : MIT Press, 2023. 166 p.
21. Stewart O. Aviation Journalism. *Aircraft Engineering and Aerospace Technology*. 1974. Vol. 46. № 7. P. 18–21.
22. Vihalemm T., Juzefovičs J. They say we are all zombies’: Rethinking the role of audiences in a mediatized international conflict. *Global Media and Communication*. 2023. Vol. 19 (1). P. 3–28.

References

1. Bradov, V. (2023). Osoblyvosti vplyvu ta efektyvnistj sankcijnogho instrumentariju protydiji informacijnij aghresiji rf: suchasnyj aspect [Peculiarities of the impact and effectiveness of the sanctions toolkit for countering informational aggression of the Russian Federation: a modern aspect]. *Derzhava ta rehiony. Serija: Socialjni komunikaciji*, 2 (54), 12–22 [in Ukrainian].
2. Ghavrylov, Je. (2023). «Mrija» pidnimetjsja nad viljnoju Ukrajinou. Jak prosuvajetjsja proces vidbudovy najbilshogho transportnogho litaka [«Dream» will rise above free Ukraine. How the process of rebuilding the largest transport aircraft is progressing]. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/10/697882/> [in Ukrainian].
3. Dosenko, A. (2022). Syndykacija kontentu – efektyvnyj shljakh informuvannja chytacjkoji audytoriji [Content syndication is an effective way of informing the readership]. *Derzhava ta rehiony. Serija: Socialjni komunikaciji*, 4 (52), 96–101 [in Ukrainian].
4. Zdorovegha, V. (2004). *Teorija i metodyka zhurnalistskoho tvorchosti* [Theory and methodology of journalistic creativity]. Ljviv: PAIS [in Ukrainian].
5. Ibraghimov, T., & Ivanciv, A. (2023). Povitlja kujetjsja na zemli. Jak pracuje armijska aviacija na Donechchyni [Air is forged on earth. How army aviation works in Donetsk region]. Retrieved from

- <https://suspilne.media/427983-povitra-kuetsa-na-zemli-ak-na-doneccini-pracue-armijska-aviacia-fotoreportaz> [in Ukrainian].
6. Miroshnychenko, B. (2023). Povernuty «Mriju». Jak Ukraïna mozhe vidnovyty najbiljshyj u sviti litak [Return the «Dream». How Ukraine can restore the world's largest plane]. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/24/687372/> [in Ukrainian].
 7. Mrija jak zhertva vijny: jak povernuty leghendarnyj litak [Dream as a victim of war: how to return the legendary plane]. Retrieved from <https://www.dw.com/uk/yak-povernuty-mriiu-lehendarnyi-litak-shcho-stav-zhertvoiu-viiny-rosii-proty-ukrainy/video-61141838> [in Ukrainian].
 8. Nebo svidok. Poshuk litaka, shho skydav bomby na Mykolajiv 21.03.2022: korotka versija rozsliduvannja vid Truth Hounds [Heaven is a witness. Search for the plane that dropped bombs on Mykolaiv 21.03.2022: a short version of the investigation by Truth Hounds]. Retrieved from https://lb.ua/blog/koalitsiia_ua5am/552736_nebo_svidok_poshuk_litaka_shcho.html [in Ukrainian].
 9. Pocheptsov, H. (2022). Propaganda vidpovidaje na shhe ne ozvucheni zapytannja [Propaganda answers questions that have not yet been voiced]. Retrieved from <https://detector.media/infospace/article/204703/2022-11-09-propaganda-vidpovidaje-na-shche-ne-ozvucheni-zapytannja> [in Ukrainian].
 10. Steblyna, N. (2022). (Vol. 28). Dynamika prysutnosti ključovykh njuzmejkeriv u novynakh ukrajinsjkykh onlajn-ZMI do ta pid chas povnomasshtabnogho vtorghnennja RF [The dynamics of the presence of key newsmakers in the news of Ukrainian online media before and during the full-scale invasion of the Russian Federation]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, 4, 218–224 [in Ukrainian].
 11. Shuljzhenko, A. S., & Rula, N. V. (2022). (Vol. 33 (72)). Struktura povidomlenj ukrajinsjkykh informacijnykh aghentstv pid chas vysvitlennja podij povnomasshtabnoji rosijsko-ukrajinskoji vijny [The structure of messages of Ukrainian news agencies during the coverage of the events of the full-scale Russian-Ukrainian war]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadsjkogho. Serija: Filologhija. Zhurnalistyka*, 6, 266–271 [in Ukrainian].
 12. Avery, E., Holton, S., Love, L. & C. (2015). Unmanned Aerial Vehicles. *Journalism Practice*, 9:5, 634–650. doi: 10.1080/17512786.2014.980596 [in English].
 13. Dowd, C. (2020). Digital Journalism, Drones, and Automation: The Language and Abstractions behind the News., New York: Oxford Academic. doi: 10.1093/oso/9780190655860.001.0001 [in English].
 14. Kunertova, D. (2023). The war in Ukraine shows the game-changing effect of drones depends on the Game. *Bulletin of the atomic scientists*, 79, 2, 95–102. doi: 0.1080/00963402.2023.2178180 [in English].
 15. Melnykova-Kurhanova, O. (2022). (Vol. 33). Transformation of propaganda communications in Ukraine: a comparative aspect. *Vcheni zapysky Tavrijsjkogho nacionaljnogho universytetu imeni V. I. Vernadsjkogho. Serija: Filologhija. Zhurnalistyka*, 6, 214–219 [in English].
 16. O’Gorman, N. (2022). Unmanning: how humans, machines, and media perform drone warfare. *Critical Studies in Media Communication*, 39:5, 488–496. doi: 10.1080/15295036.2022.2058763 [in English].
 17. Richardson, M. (2023). Drone trauma: violent mediation and remote warfare. *Media, Culture & Society*, 45 (1), 202–211. doi: 10.1177/01634437221122257 [in English].
 18. Rossiter, A. (2023). Military technology and revolutions in warfare: priming the drone debate. *Defense & Security Analysis*, 39:2, 253–255. doi: 10.1080/14751798.2023.2178500 [in English].
 19. Rowling, C. M., & Blauwkamp, J. M. (2022). Hear No Evil, See No Evil: Motivated Reasoning, Drone Warfare, and the Effects of Message Framing on US Public Opinion. *International Journal of Public Opinion Research*, 34, 1. doi: 10.1093/ijpor/edab030 [in English].
 20. Ståhlberg, P., & Bolin, G. (2023). *Managing Meaning in Ukraine: Information, Communication, and Narration since the Euromaidan Revolution*. Cambridge : Massachusetts : MIT Press [in English].
 21. Stewart, O. (1974). Aviation Journalism. *Aircraft Engineering and Aerospace Technology*, 46, 7, 18–21. doi: 10.1108/eb035173 [in English].
 22. Vihalemm, T., & Juzefovičs, J. (2023). «They say we are all zombies»: Rethinking the role of audiences in a mediatized international conflict. *Global Media and Communication*, 19 (1), 3–28. doi: 10.1177/17427665231159525 [in English].

Стаття надійшла до редакції 21.08.2023.

Received 21.08.2023.

Melnykova-Kurhanova O., Vasylychenko V., Lashkina M. Online Media Coverage of the Topic of Drones during the War in the Context of Aviation

The purpose of the study is to determine the peculiarities of coverage of the topic of drones during the war in the context of aviation.

Research methodology. The research was carried out using the theoretical method to analyse the latest works of domestic and foreign researchers, the monitoring method (materials on the topic of our study were systematised), the content analysis method (news about drones from March to May 2023 were analysed), and the systematic approach (used to organise journalistic materials on drones in the context of the aerospace industry).

Results. The scientific achievements of modern domestic and foreign researchers on the role of drones in the media and during the war are summarized; the features of content about aviation and drones, in particular in online media, are identified; informational, analytical texts, journalistic, documentary films of 2022 and 2023 covering aviation topics presented in online media are analysed; a content analysis of the news discourse on drones during the war is carried out on the example of the *Ukrainska Pravda* website; monitoring of journalistic and documentary materials on aviation is carried out.

The novelty of the results is the identification of the peculiarities of content, presentation, and choice of journalism genre in materials on aviation topics, in particular, drones.

Practical significance. The findings can be used in teaching the courses *Aviation Journalism, Publicistics and Documentary, and Social Media*. Coverage of the topic of drones and unmanned aerial vehicles is an integral part of the analysis of the current Russian-Ukrainian war, so the study may be of interest to experts and military analysts.

Key words: online media, drones, aviation journalism, content, documentary.

Melnykova-Kurhanova O., Vasylchenko V., Lashkina M. Poruszanie tematu dronów w mediach internetowych podczas wojny w kontekście lotnictwa

Celem badania jest określenie specyfiki relacji na temat dronów podczas wojny w kontekście lotnictwa.

Metodologia badania. Badanie zostało przeprowadzone przy użyciu metody teoretycznej do analizy najnowszych prac badaczy krajowych i zagranicznych, metody monitoringu (usystematyzowano materiały na temat naszego badania), metody analizy treści (przeanalizowano wiadomości o dronach od marca do maja 2023 r.) oraz podejścia systematycznego (wykorzystanego do uporządkowania materiałów dziennikarskich na temat dronów w kontekście przemysłu lotniczego).

Wyniki. Podsumowano dorobek naukowy współczesnych badaczy krajowych i zagranicznych na temat roli dronów w mediach i podczas wojny; zidentyfikowano cechy treści dotyczących lotnictwa i dronów w szczególności w mediach internetowych; przeanalizowano teksty informacyjne, analityczne oraz filmy fabularne, dziennikarskie i dokumentalne z lat 2022 i 2023 obejmujące tematykę lotniczą prezentowaną w mediach internetowych; przeprowadzono analizę treści dyskursu informacyjnego na temat dronów podczas wojny na przykładzie strony internetowej *Ukrainska Pravda*; przeprowadzono monitoring materiałów dziennikarskich i dokumentalnych na temat dronów.

Nowością uzyskanych wyników jest identyfikacja cech treści, prezentacji i wyboru gatunku dziennikarskiego w materiałach o tematyce lotniczej, w szczególności o dronach.

Znaczenie praktyczne. Wyniki mogą być wykorzystane w nauczaniu przedmiotów dziennikarstwo lotnicze, publicystyka i dokument oraz media społecznościowe. Omówienie tematu dronów i bezzałogowych statków powietrznych jest integralną częścią analizy obecnej wojny rosyjsko-ukraińskiej, więc badanie może być interesujące dla ekspertów i analityków wojskowych.

Słowa kluczowe: media internetowe, drony, dziennikarstwo lotnicze, treści, filmy dokumentalne.